

Nyckelknipan

Konceptet som presenteras här utgår från boken ”Nyckelknipan” av Sanna Mander (Schildts & Söderströms 2017), och har utformats av Centret för livslångt lärande vid Åbo Akademi (med stöd av Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne sr) i samarbete med Vasa Stadsbibliotek/projekt Läspulsen.

Nyckelknipan har utgjort ett delprojekt i ”I berättelsen finns magin” vid CLL åren 2019-2020. Vi gjorde besök till skolor i Österbotten i förskoleklasser, årskurs 1 och 2. Konceptet bygger på läroplanens (LP2014) mål och innehåll inom såväl modersmål och litteratur som många av läroplanens kompetensområden.

Före ni börjar

Arbetsschema för projektstart

- Låna eller köp boken **Nyckelknipan** av Sanna Mander.
- Material och rekvisita som behövs för projektet listas separat, se bilagor.
- Det kan vara bra att agenterna har varsin agentportfölj där de förvarar sådant de håller på och jobbar med (t.ex. varsin A4-kartong med gummiband).
- Mallar och arbetsblad finns som bilaga.
- Förbered klassrummet så att det finns en arbetsstation förberedd med material för den uppgift ni ska jobba med under lektionen. Gör ett Top Secret Center - ett "agentrum" - i ett hörn av klassen där ni kan starta upp för dagen och förvara era namnbrickor och agentmasker.
- Arbetsstationen och miljön får gärna vara inspirerad av den lägenhet ni kommer att jobba med under lektionen. Jobbar ni med alla lägenheter samtidigt ordnar ni tre stationer med olika inspirationsmiljö.

Version 1 Bakgrund – Hur vi jobbat – tre stationer

Se hur vi jobbat under skolbesöken medan projektet pågick 2019–2020 här, <https://blogs.abo.fi/pedagogik-och-lararfortbildning/2020/07/02/nyckelknipan/>

Version 2 Uppdelat enligt rum – jobba med ett rum i taget – läs delar av berättelsen

Tanken är att eleverna är agenter och jobbar för Top Secret Center (se agentfamiljen på uppslag 14). Deras huvuduppgift är att luska ut vem personen med de gula stövlarna som bor i lägenheten på våning 5 är. På vägen genom husets lägenheter får de samtidigt leta nyckeln och stöter på andra personer som de får hjälpa med olika saker (nyckeln finns gömd på vinden, på nästsista uppslaget). Hos Tant Pedant (Veda) sorterar agenterna ord som hamnat i oordning, hos Godis-Harry behövs hjälp med att skapa kylskåpspoesi och designa nya godissorter och i Djungelrummet finns två barn som vill lyssna på en spännande saga om ett fantasidjur och som behöver hjälp med att så frön. Välj själv i vilken omfattning och hur länge ni jobbar med temat i klassen.

Godis-Harrys rum

Tant Pedants rum

Djungelrummet

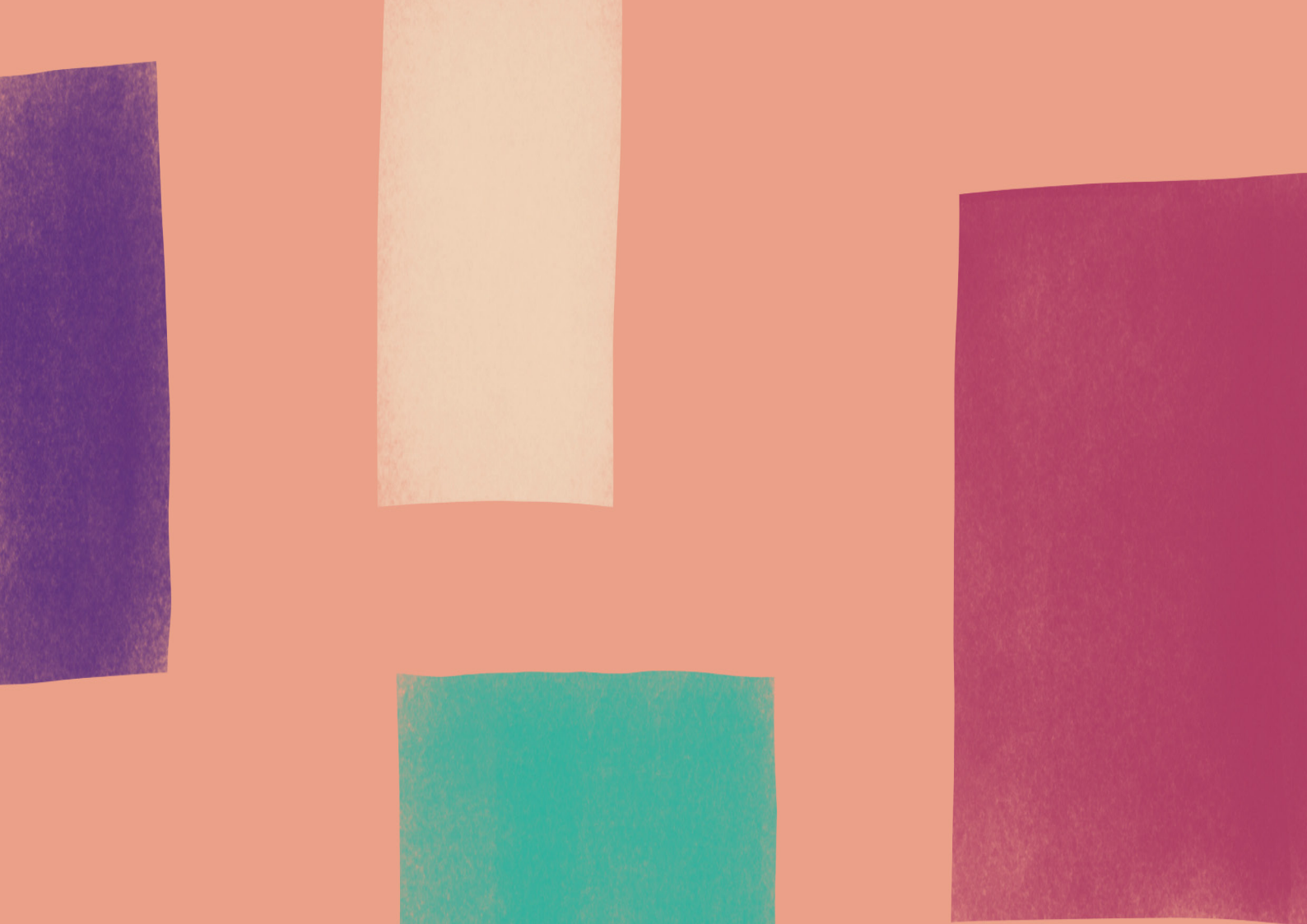
Lektion 1

Introduktionen till projektet sker utanför klassrummet där gruppen samlas. Läraren visar upp trapphustavlan som är stationerad utanför klassen. Trapphustavlan visar endast de rum ur boken som vi arbetat kring inom projektet, övriga lägenheter syns inte på tavlan. Våning 5 är avsiktligt lämnad tom, eftersom det är elevernas/agenternas uppgift att ta reda på vem som bor där. Läraren samlar eleverna/agenterna runt tavlan och diskuterar:

- Var kan trapphustavlor finnas?
- Vem bor i huset?
- Förklara varför det inte finns något namn på våning 5
- Läs första uppslaget ur boken "Nu har jag letat i timmar i sträck..."
- Diskutera genomgående under arbetet om agenterna hittar svåra, obegripliga eller nya ord och vad de i så fall betyder.

Tillverka agentmasker som förberedelse för uppdraget

- Se modell i naturlig storlek i bilaga. Maskerna är gjorda i tjockare filttyg. Mät ut längden på ett ca 2 cm brett gummiband så att det blir lika långt som masken och sy fast i kanterna.
- Skapa agent-alter ego
Alla elever skapar ett alter ego med namn, ålder och superkraft eller speciell egenskap. Skapa ett nytt namn utgående från far- eller morföräldrars initialer eller det egna namnets sista bokstäver.
Exempelvis: **Mormor** Elsa Berglund -> **Elli** Blixt
Egennamn Kevin Asplind -> **Nisse** Dunder
- Använd alter egot som agentnamn och tillverka en namnbricka att använda under uppdraget.

Lektion 2

- Gå in i agentrollen genom att sätta på maskerna och namnbrickorna. Samling i agentrummet i klassen (läraren får gärna gå i roll som agent klädd i svarta kläder). Presentation av agentuppgiften. Läraren delar in klassen i agentgrupper på 3-4 elever. Viktigt att agenterna samarbetar för att lösa uppgifterna.
- Gemensam högläsning av andra uppslaget ”Sonja i ettan i snofsiga kläder,” och första sidan av tredje uppslaget ”I en väldigt välstädad våning”. Stanna här hos Veda som är Tant Pedant på trapphustavlan och bjud in eleverna till hennes lägenhet.

Tant Pedant – Ordna ord

Varje agentgrupp får en burk med ord och fyra kuvert. Ett kuvert för Glada ord, ett för Ledsna ord, ett för Spännande ord och ett för Obestämda ord. En agent i gången drar ett ord ur burken och så funderar man tillsammans i agentgruppen om man blir glad eller ledsen av ordet, om ordet känns spännande. Kan agenterna inte enas/känner olika, hamnar ordet bland de obestämda. (Ca 20 ord räcker, de finns som bilaga och kan skrivas ut. Om läraren upplever att uppgiften tar för lång tid kan hen diskret plocka bort några ord ur burken.)

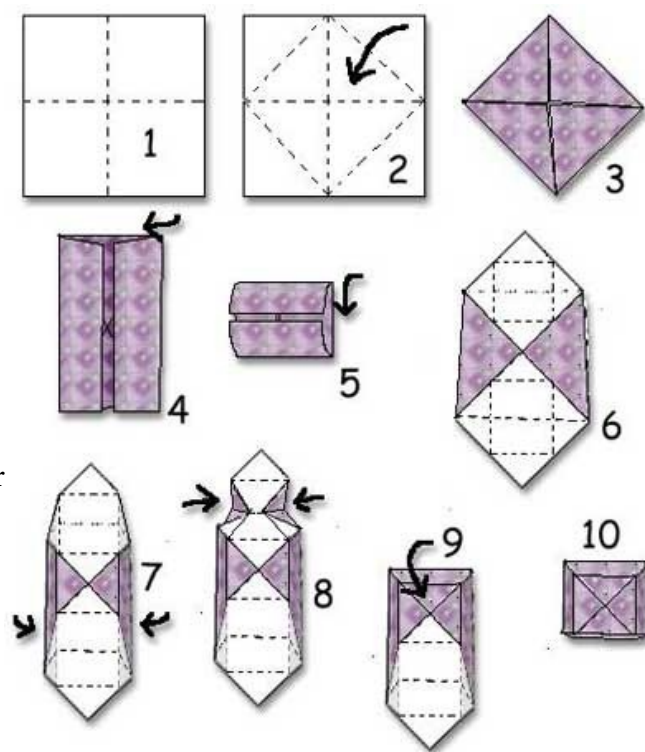
- Innan agenterna inleder arbetet funderar man tillsammans i helklass: Hur jobbar man i gruppen så att orden diskuteras innan de kategoriseras i rätt kuvert? Hur gör man om man i gruppen tycker olika?
- Då alla agentgrupper är klara med uppgiften får varje agentgrupp berätta för de övriga agenterna i klassen vilka ord som finns i det obestämda kuvertet och varför de har hamnat där.
- Tilläggsuppgift eller att göra om en agentgrupp blir klar: Vad finns gömt i Vedas lådor märkta "Saker att minnas" och "Saker att glömma"?

Snabbversion: Lista gemensamt vad som kunde finnas i lådan "Saker att minnas" och i "Saker att glömma".

Mer omfattande uppgift som kan göras individuellt: Eleverna viker två pappersaskar enligt instruktionen, ritar och skriver vad de tycker att ska finnas i de här lådorna. Minst tre, max fem olika saker per låda.

- Eleverna viker egna askar med lock att spara sina ord i.

1. Utgå från ett kvadratisk papper.
Vik pappret för att markera ut mitten.
- 2-3. Vik in hörnorna mot mitten.
4. Vik in sidorna mot mitten.
5. Vik in kortsidorna mot mitten.
6. Vik upp igen, men behåll två hörn invikta enligt bild.
7. Vik upp kanterna
8. Vik upp ena sidan samtidigt som du trycker in kanterna.
9. Tryck ner i botten
10. Gör motsvarande med den sista kanten

- Om du vill ha ett lock till asken gör du innerasken av ett papper som har $\frac{1}{2}$ cm kortare sidor.

Lektion 3 a

Förbered material genom att skriva ut pdf av kylskåpsbild samt ord för alla grupper (finns som bilaga). Orden kan med fördel läggas i glasburkar som har häftmassa i locket så är de klara att användas direkt. Ett laminerat kylskåp + en ordburk per grupp + häftmassa att fästa orden på kylskåpet med.

- Gå in i agentrollen genom att sätta på maskerna. Samling i agentrummet i klassen (läraren får gärna gå i roll som agent klädd i svarta kläder). Läs vidare i berättelsen fram till och med uppslag sex, "Ingen nyckel finns här heller, bara tusen karameller". Stanna här hos Harry som är Godis-Harry på trapphustavlan och bjud in eleverna till hans lägenhet.

Presentation av agentuppgiften. Jobba vidare i samma agentgrupper på 3-4 elever.

Godis-Harry – Kylskåpspoesi

- Prata om kylskåpspoesi. (I projektet använde vi en exempeldikt kring vänskap för att visa hur en färdig dikt kan se ut.)
Kylskåpspoesi består av ett antal ord som man använder till att skriva meningar eller poesi med, därav namnet. Eftersom man bara har en begränsad tillgång till ord blir kylskåpspoesin korthuggen och ofta inte helt "korrekt". Poängtera gärna att poesi inte behöver rimma, att de har fria händer så länge deras dikt handlar om godis. Varje grupp får en burk med ord och en laminerad kylskåpsbild.
- Läs upp kylskåpspoesin för de andra grupperna. Läs på olika sätt. Läs med glad röst, läs med rädd röst, läs med ledsen röst, läs med arg röst...

Om en grupp är färdig före de andra med uppgiften får agenterna i den börja designa en ny godissort till Godis-Harrys samling, papper och penna + färgpennor behövs.

Lektion 3 b

Designa och tillverka nya godissorter till Godis-Harry. Agenterna skissar och planerar hur godiset ska se ut. Välj lämpligt material och teknik, exempelvis lera, gips + hönsgaller, papier-maché, kartongrullar + silkespapper. Storleken kan vara allt från miniatyr som kan läggas in i lägenheten* till jättestora, visuellt tilltalande som helhet.

Lektion 3 c

Skriv "innehållsförteckning & recept", agenterna skriver och berättar vad godiset innehåller och hur man tillverkar deras nya godissort.

Lektion 3 d

Gör en godisskål i luffarslöjd eller exempelvis lera, gips + hönsgaller, papier-maché. Lämpligen i annat material och teknik än godiset.

Skapa en Gallery Walk där agenterna berättar om de nya godissorterna, smak, konsistens etc. Lägenheterna kan ställas ut i samma Gallery Walk. Under besöket ger agenterna kamratrespons, exempelvis enligt formatet "two stars and a wish".

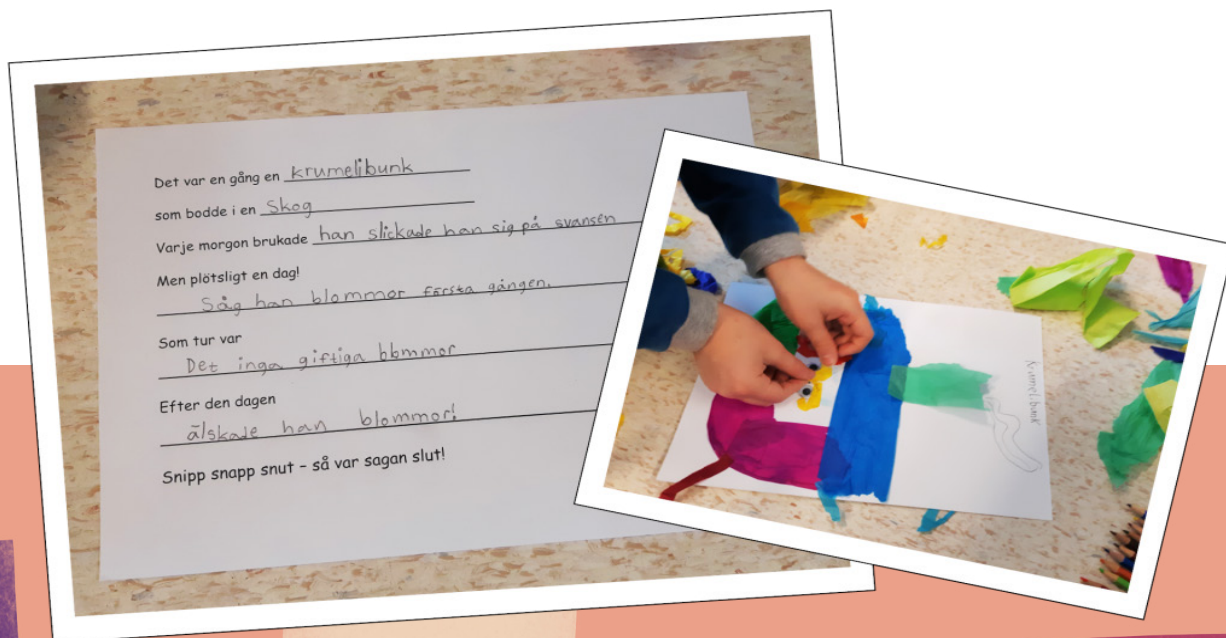
*I lektion fem får agenterna i uppgift att skapa miniatyrlägenheter (se också bild här nedan, PowerPointen i Bilagor och bloggen <https://blogs.abo.fi/pedagogik-och-lararfortbildning/2020/07/02/nyckelknipan/>).

Lektion 4

Djungelrummet – Hitta på ett fantasidjur

- Gå in i agentrollen genom att sätta på maskerna. Samling i agentrummet i klassen. Läs vidare i berättelsen till och med uppslag sexton, ”Det är inte många jag vet som har en djungel i sin lägenhet”. Stanna här hos barnen i djungeln.
- Agenterna jobbar i sina grupper om 3-4. Inledningsvis diskuterar de tillsammans utgående från de fyra frågekorten: vilka egenskaper har fantasidjuret, var bor det osv. Därefter får de tillsammans skapa fantasidjuret med hjälp av valfritt material som finns i skolan. Försök utföra uppgiften utan att använda sax! Viktigt att alla är delaktiga i uppgiften. Avslutningsvis skriver de om djuret i den färdiga berättelsemallen. Ibland behövs hjälp av vuxna för att stöda agenternas samarbete kring uppgiften. Hur göra om man tycker olika? De kan bestämma om olika delar av djuret eller ta tärningsmodell som hjälp. Frågekort, berättelsemall och tärningsmodell finns som bilaga.
- Plantera djungelväxter: krasse, rosenbönor, ärter, rajgräs eller andra snabbväxande sorter. Djungelavdelning på Gallery Walk: ställ ut växter och

Lektion 5

Läs ut boken innan ni inleder arbetet med nedanstående uppgifter som har att göra med ägaren till de gula gummistövlarna i den sista lägenheten.

Uppgifter:

Packa Pattes Kappsäck

Läraren tar med en kappsäck. Kappsäcken packas med 5 valfria föremål som kan kopplas till någon karaktär i Nyckelknipan för att kittla fantasin och väcka kreativiteten hos agenterna.

Tänk först gemensamt på karaktären i boken som föremålen kopplas till. Vad tror ni att hen/den skulle packa med på en resa om hen/den fick välja 3 saker. Finns det andra viktiga saker än de som fanns i kappsäcken? Vad skulle ni tillsammans välja? Lista sakerna på tavlan för att stödja det fortsatta individuella arbetet. Skapa en gemensam lärarledd tankekarta på tavlan utgående från karaktären och föremålen. Ta modell av tankekartan som finns som bilaga.

Tankekartan – beskriv ägaren till de gula stövlarna.

Titta på sista uppslaget i boken. Någon har sparkat av sig sina stövlar och öppnat dörren till den sista lägenheten. Vem tror agenterna att det är, hur ser personen ut? Använd tankekartan i bilagan och jobba enskilt/i par. Försök svara i alla ”bubblor” genom att skriva eller rita.

Nu ska agenterna tänka på sin ägare till de gula stövlarna. Vad tror de att x skulle ta med om x fick packa med tre saker när x ska åka till sitt favoritställe? Om agenterna jobbar i par behöver de diskutera ihop sig om vad som ska finnas i kappsäcken. Klipp ut eller rita sakerna. Presentera för de andra grupperna.

Lägenhet

Enskilt/i par funderar agenterna på hur lägenheten ser ut. Inspiration för uppgiften finns i den PowerPoint som finns som bilaga. Lägenheterna görs av mindre pafflådor (t.ex. skokartonger) och inreds med material som hittas hemma eller i skolan. Lägenheterna kan sammanfogas med hjälp av t.ex. stora gem till ett höghus eller ett radhus i klassen inför Gallery Walken om man inte vill limma ihop dem.

Skrivuppgift

Agenterna skriver individuellt eller gemensamt en text utgående från tankekartan där de berättar om personen och lägenheten. Sedan ritar de en bild till texten och åtminstone personen med de gula stövlarna ska finnas med.

Skriv och rita – agenternas favoritgranne

Vilka av personligheterna i boken skulle agenterna allra helst ha som grannar? Agenterna berättar med text och bild varför de skulle vilja ha just den figuren/personen som granne.

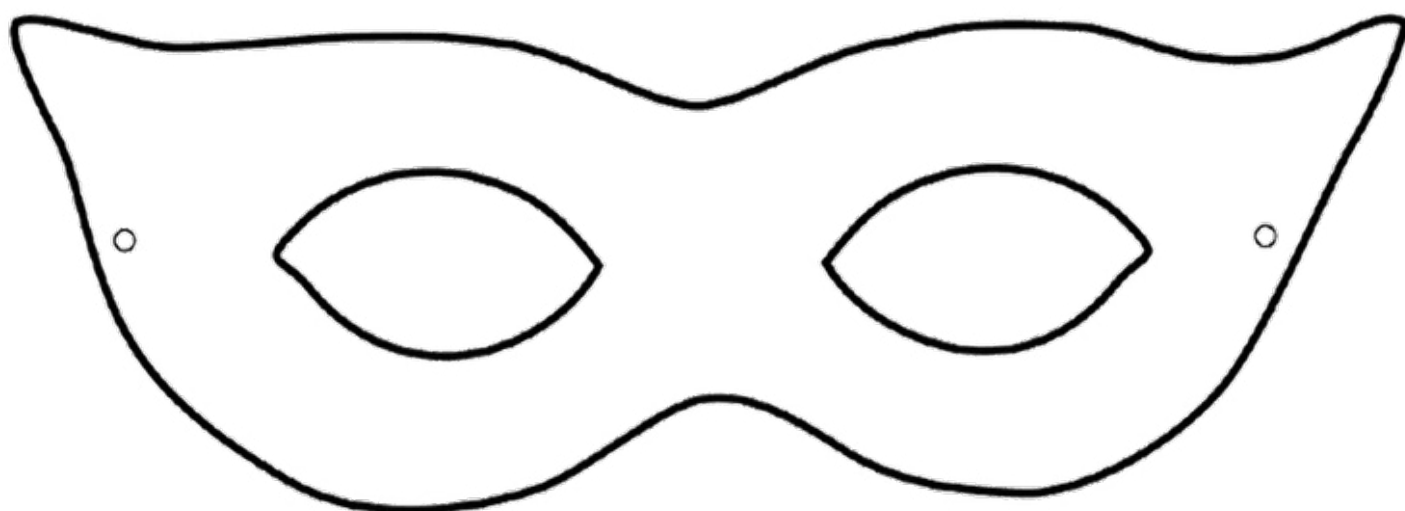
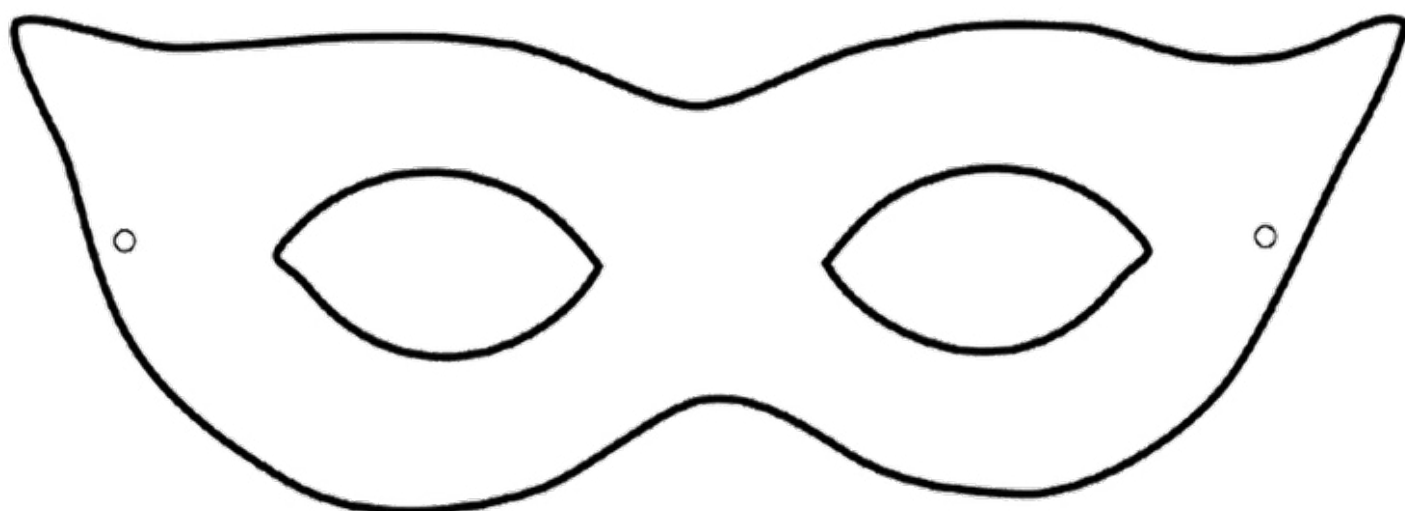
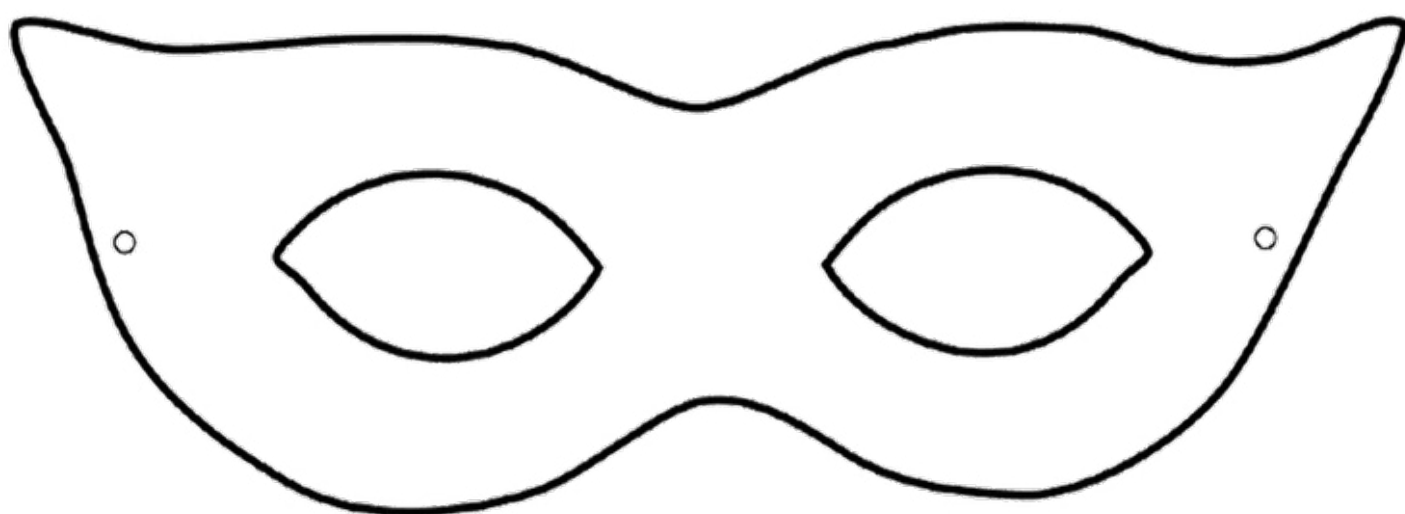
Lektion 6

Som avslutning på projektet kan ni i klassen uppmärksamma hur de olika personligheterna som agenterna fantiserat fram, och som nu bor i deras kartonghus, är. Ni kan fundera på hur tråkigt det skulle vara om alla i klassen såg exakt likadana ut och tyckte precis lika om allt. Som bilaga finns en respekttavla (ett ordmoln) att printa ut. Utgående från den kan man diskutera vikten av att respektera varandras olikheter, att ta hänsyn till varandra och varandras åsikter och känslor. Gör gärna ett eget ordmoln med ord som eleverna kopplar till ordet respekt i valfritt program.

Diskutera också gärna hur viktigt det är att prata med varandra och att använda sina ord i muntlig och skriftlig form för att göra sig förstådd och undvika gräl och missförstånd. Om det finns en knappmaskin (pinsmaskin) till hands kan ni göra egna knappar med bilden "Min superkraft är ord" som finns i bilagan. Författaren Sanna Mander har skapat denna bild enkom för detta projekt.

1. **GODISHARRY**
2. **DJUNGELN**
3. **TANT PEDANT**
4. **TOP SECRET CENTER**
- 5.

fånig

ful

elak

storm

snö

film

smyga

farlig

vänner

mardröm

bok

ensam

fotboll

gråt

disco

sommar

olika

drömma

leka

tårar

familj

skrik

trött

pokemon

himmel

sol

regn

musik

dansa

smyga

trött

båt

godis

läxor

simma

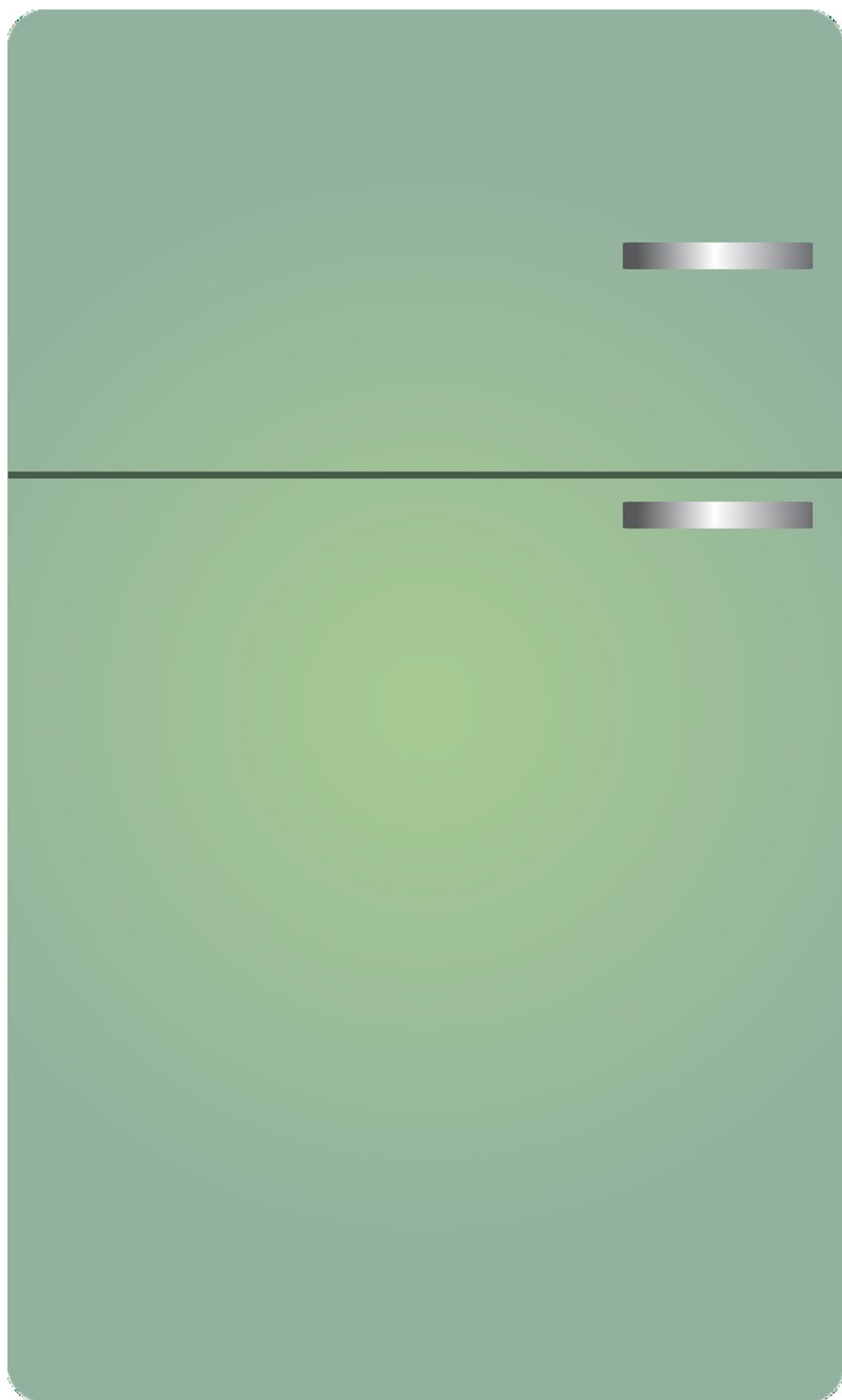
vinter

ljuga

söt

sova

sjunga

godis

honung

karamell

Plopp

kola

lakrits

kokostopp

lakritsrullar

geléhallon

lakritsrem

praliner

salmiak

gröna kulor

knäck

choklad

tuggummi

sega råttor

bitter

söt

kletig

mumsig

kladdig

besk

seg

hård

klibbig

salt

röd

sur

gul

syrlig

grön

blå

samlar

rosa

äter

orange

älskar

gredelin

längtar

beige

söker

svart

luktar

vit

doftar

lila

smakar

gömmer

goda

smälter

godast

efter

gott

bra

fantastisk

bäst

fantastiskt

dålig

hemsk

illa

hemskt

god

äcklig

äckligt

smak

rund

tungan

lång

munnen

smal

handen

oätlig

magen

vi

i

alla

på

tillsammans

olika

lika

som

mera

så

är

Hur ser fantasidjuret ut?

Är det stort eller litet?

Vilken färg har det?

Hur ser fantasidjuret ut?

Är det stort eller litet?

Vilken färg har det?

Var bor fantasidjuret?

Lever det på land, i luften
eller i havet?

Bor det ensamt eller
tillsammans med någon?

Var bor fantasidjuret?

Lever det på land, i luften
eller i havet?

Bor det ensamt eller
tillsammans med någon?

Vad äter fantasidjuret?

Äter det något ovanligt?

Har det någon favoritmat?

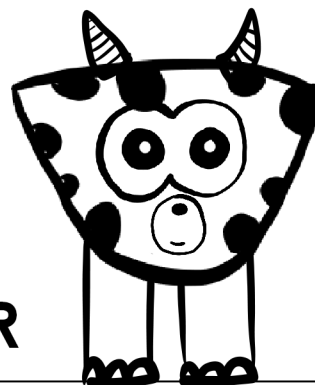
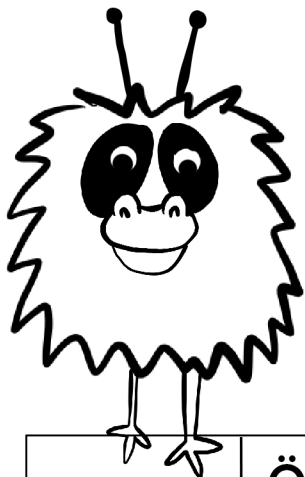
Vad äter fantasidjuret?

Äter det något ovanligt?

Har det någon favoritmat?

Har fantasidjuret en
specialtalang?

Har fantasidjuret en
specialtalang?

SKAPA ETT FANTASIDJUR

	ÖGON	MUN	ÖRON	FÖTTER	KROPP

Det var en gång en _____

som bodde i en _____

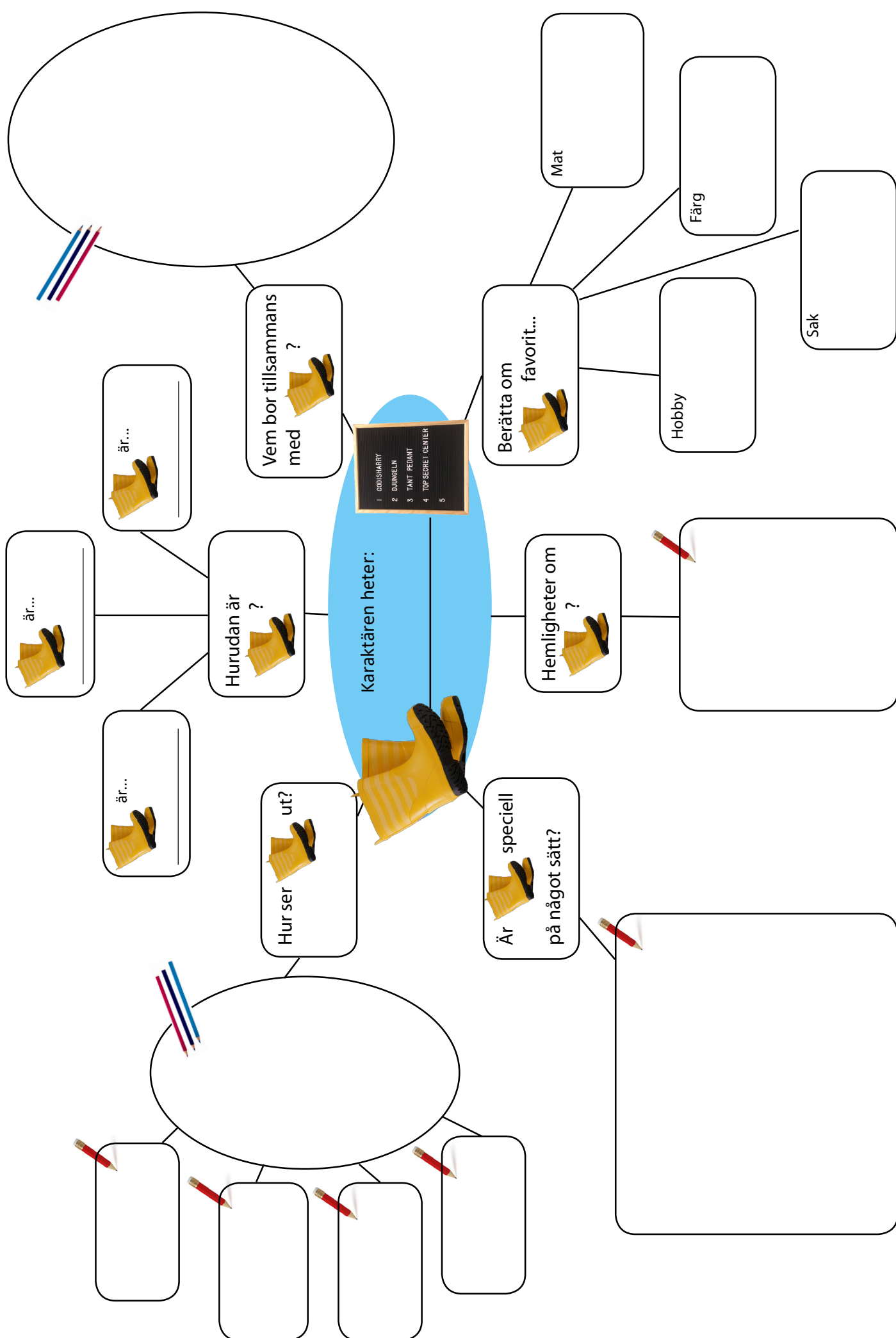
Varje morgon brukade _____

Men plötsligt en dag!

Som tur var

Efter den dagen

Snipp snapp snut - så var sagan slut!

Nyckelknipan

Hur ser lägenheten ut?

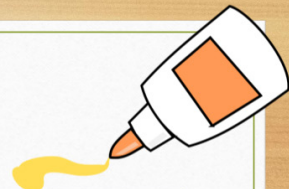
- 1 GODISHARRY
- 2 DJUNGELN
- 3 TANT PEDANT
- 4 TOP SECRET CENTER
- 5

Planera hur lägenheten ser ut

1. Hur ser väggarna, taket och golvet ut?
2. Vilken inredning finns i lägenheten?

Väggar, tak och golv

1. Planera för eventuella fönster. Rita ut och be läraren skära ut dem med en mattniv.
2. Använd gamla tapetrullar, mattbitar, tapet- och mattprover, servetter, silkespapper, täckfärg, glasspinnar m.m. för att få ytorna i lägenheten så som ni vill ha dem.

Jobba med inredningen

Användbara material:

flirtkolor
tändstickor
korkar
träpinnar
tygrester
tidningar

hama-pärlor
träkolor
äggkartonger
wc-pappersrullar
garn
piprensare

tändsticksaskar
kartong
glasspinnar
tomma förpackningar
järntråd

Använd er kreativitet!

Häng med på inspiration:

Ett stort TACK till Wasa Teater och fotografen Frank A. Unger för bilderna

Inspiration:

- Kakelugn i miniatyr: <https://svenska.yle.fi/artikel/2014/11/28/kakelugn-i-miniatyr-av-skrap>
- Krukväxter i miniatyr: <https://svenska.yle.fi/artikel/2018/02/07/gor-krukvaexter-i-miniatyr-av-malartecip>
- Släng inte julskräpet – gör fina dockhus i stället: <https://www.youtube.com/watch?v=XteD2JUC9Dw>
- Släng inte julskräpet – gör fina dockhus i stället, del 2: <https://www.youtube.com/watch?v=gdaBRYPBWcw>
- Soffor och stolar av äggkartonger: <http://kristensbloglife.blogspot.com/2011/03/cardboard-dollhouse-furniture.html>
- Kreativa Karin gör mattor av pärlor till Lundby dockskåp: <https://www.youtube.com/watch?v=FY8ce922FX4>
- Kreativa Karin skriver ut egna tavlor: <https://lundby.com/blog/kreativa-karin-skriver-gor-egna-tavlor/>
- Emos pärlkonst (hamapärlor): <http://parlkonst.se/modeller/dockmoebler.aspx>

